

Motion till riksdagen

1989/90:Bo46

av Agne Hansson m.fl. (c)

med anledning av prop. 1989/90:90 om forskning

Allmänt

I proposition 1989/90:90 om forskning läggs förslag om statliga satsningar på forskning och utveckling för perioden 1990/91–1992/93. I en partimotion från centerpartiet redovisas vår syn på forskningspolitikens inriktning och den framtida utformningen av forskningsorganisationen m.m. I föreliggande motion tas upp vissa frågor som berör bostadsdepartementets område.

Forskningsorganisationen inom bygnadsområdet omfattar ett finansierande organ, byggforskningsrådet (BFR) och ett forskningsinstitut, statens institut för bygnadsforskning (SIB).

Byggforskningsrådet har budgetåret 1990/91 äskat 196,3 milj. kr. för bygnadsforskning samt för stöd till experimentbyggande 30 milj. kr. BFR föreslår dessutom att FoU-insatser skall ske inom områdena informationsteknologi, underhållsteknik och teknisk förvaltning, materialteknik samt bygd och miljö. BFR föreslår att dessa insatser skall finansieras i särskild ordning och beräknar kostnaderna under en sexårsperiod till 40 milj. kr.

SIB äskar bl.a. att medel ställs till förfogande för att kunna besätta de professurer som inrättats fullt ut.

Propositionen

I proposition 1989/90:90 redovisas bl.a. byggforskningens omfattning och inriktning. I propositionen betonas bl.a. att forskning och utveckling om välfärd, folkhälsa och miljö är viktiga områden. Byggforskningen föreslås få disponera sammanlagt 260 milj. kr. under budgetåret 1990/91. Av dessa medel föreslås BFR få 211,3 milj. kr. och SIB 48,8 milj. kr. Av propositionen framgår vidare att från BFR överförs under treårsperioden 12 milj. kr. till det teknikvetenskapliga forskningsrådet som föreslås skall inrättas.

Föredraganden framhåller betydelsen av ökade forskningsinsatser, utöver FoU-insatser för en bättre inomhusmiljö, i fråga om informationsteknologins möjligheter i byggandet och samhällsplaneringen. Vidare understryks vikten av forskning om den byggda miljön och trafiken.

De nuvarande lånen till experimentbyggande föreslås ersatta med bidrag.

Föredraganden framhäver slutligen i propositionen nödvändigheten av att byggsektorn ökar sin andel av FoU-insatserna. Byggsektorn måste ta ett vä-

sentligt större ansvar än i dag och bära sin del av kostnaderna för den nödvändiga FoU-verksamheten, framför allt för den tillämpade forskningen och utvecklingsarbetet.

Mot. 1989/90
Bo46

Centerns förslag

– Tidigare förslag

Från centerpartiets sida har vi i annat sammanhang betonat vikten av insatser för att få fram enkla, praktiska och ekonomiskt rimliga lösningar för ekologiskt boende. Vi framhöll att experimentbyggande i full skala baserat på väl genomarbetade systemlösningar och rätt projekthantering sannolikt är det bästa sättet att snabbt nå användbara resultat. Enligt vår mening bör BFR ges ökade resurser för att systematiskt och konsekvent kunna stödja en utveckling av ett resursbevarande samhälle med ett ekologiskt byggande och boende.

Vi har även lagt konkreta förslag till ett mera miljöanpassat boende, där vi bl.a. tagit upp inomhusmiljön. Vi har därvid konstaterat vikten av konkreta åtgärder för att lösa de problem med radon, fukt och mögel m.m. som finns. I detta sammanhang vill vi understryka vikten av att behovet av forskning inte får undanskymmas de väl dokumenterade behov av insatser som finns.

Vi har även i särskild motion framhållit behovet av ökade insatser för forskning och utveckling inom VA-området för att förbättra de tekniska lösningarna i och kring vattenverk och avloppsreningsverk i kommunerna.

– Byggforskningens inriktning

Det finns enligt vår mening skäl att understryka vikten av forskningen om samhälls- och bebyggelseplanering i syfte att främja ett decentraliserat samhälle. I propositionen antyds bl.a. att en koncentration av bebyggelsen är nödvändig om trafikmiljöproblemen skall kunna lösas. Vi delar inte denna uppfattning. Målsättningen måste i stället vara att finna lösningar som innebär att möjligheterna att bo och arbeta i hela landet främjas. De bästa förutsättningarna att förverkliga en god livsmiljö med valfrihet i boendet uppnås enligt vår mening med en decentralistisk samhällsutveckling.

Vi vill vidare betona vikten av att behovet av att stödja grundforskningen inte får medföra att sektorsforskningen på byggområdet minskar.

Från centerpartiets sida delar vi således uppfattningen om behovet av FoU som syftar till förbättrade inomhusmiljöer, men vill samtidigt understryka att de konkreta insatserna inte får eftersättas.

Vi ser det också som positivt att BFR får ett samlat ansvar för forskningen kring energiteknik i bebyggelse.

– Ökad satsning på FoU inom byggsektorn

I propositionen understryker föredraganden att industrins ansvar och medverkan i satsningar på forskning och utveckling måste öka.

Föredraganden framhåller bl.a. att om "FoU-systemet skall kunna medverka till att lösa de problem som samhället står inför fordras också en kraftsamling inom byggbranschen. Ansvaret för utvecklingen och för att lösa problemen inom sektorn måste i huvudsak bäras av det producerande systemet."

I propositionen konstateras vidare att strukturförändringarna inom branschen medfört att den domineras av ett fåtal, stora, aktörer. Det är mot denna bakgrund enligt föredraganden inte längre på samma sätt motiverat att staten svarar för huvuddelen av FoU-insatserna inom byggbranschen som när denna var uppbyggd med många små enheter.

Från centerpartiets sida delar vi uppfattningen om att byggsektorns ansvar för nödvändiga FoU-insatser måste öka. I propositionen anges dock vare sig någon ambitionsnivå eller några konkreta förslag till på vilket sätt byggsektorn skall medverka i FoU-satsningarna.

Med regeringens syn kommer de stora aktörerna att helt få bestämma villkoren för forskningen och utvecklingen inom byggsektorn. Enligt vår mening är det viktigt att hela byggbranschen både kan medverka i och få del av de resultat som uppnås inom byggforskningen. Här har staten ett ansvar att så kan ske.

Det finns också betydande risker att FoU-insatserna inom byggsektorn begränsas regionalt till framför allt Stockholmsregionen om enbart de stora företagen får ansvaret för FoU-insatserna.

Det kan vidare konstateras att byggsektorn har upplevt en högkonjunktur med ökande omsättning och betydande vinster. Omsättningen för de 10 största byggföretagen var 1987 nära 60 miljarder kronor och kan antas ytterligare ha ökat under de senaste åren. Samtidigt är FoU-andelen av byggföretagens investeringar låg medan larmrapporterna om problem med hus och miljöer är många.

Enligt vår mening torde inte de önskemål föredraganden uttalar i propositionen vara tillfyllest för att få till stånd ett ökat ansvar och ökade FoU-insatser inom hela byggbranschen fördelade över landet som helhet.

Enligt vår uppfattning torde det därför vara nödvändigt att i särskild ordning låta byggbranschen kollektivt bidra med direkta medel till angelägen byggforskning. Vi föreslår därför att en byggforskningsavgift införs. Avgiften bör dock belasta de stora företagen och därför tas ut med 1 promille på den del av omsättningen som överstiger 1 miljard kr. Med denna begränsning belastas enbart ett 10-tal stora företag av avgiften. Det bör ankomma på vederbörande utskott att utforma erforderlig lagtext.

Intäkten av en sådan avgift med 1987 års omsättning som utgångspunkt kan beräknas bli ca 50 milj. kr., vilket beräknas motsvara en intäkt på ca 70 milj. kr. på årsbasis i 1990 års siffror.

Intäkterna från avgiften bör utnyttjas för att förstärka BFR:s möjligheter till stöd och kompensera rådet för de neddragningar som skett under senare år. Medlen bör således finansiera den verksamhet vid BFR och SIB som nedan förordas i motionen utöver regeringens förslag (35 milj. kr.). Avgiften bedöms också på längre sikt kunna medverka till att BFR:s resurser inte reellt behöver minska.

Resterande medel som inflyter (ca 35 milj. kr.) bör i övrigt överföras till

BFR för vidare fördelning till projekt såväl i samarbete med byggbranschen som med universitet och högskolor. Därvid vill vi betona såväl vikten av stöd till projekt vid de mindre och medelstora högskolorna som att byggföretag i hela landet får möjlighet att medverka i projekt. Det är angeläget att de resultat som vinnas så snabbt som möjligt kan omsättas i den producerande verksamheten inom hela byggbranschen. BFR bör även ha möjlighet att utnyttja dessa medel för stöd till projekt som syftar till främjande av ekologiskt byggande och boende i enlighet med vårt förslag i annan motion.

– **Byggforskningsrådet**

Enligt vår mening bör även BFR anvisas äskade medel för de insatser som redovisats ovan. Vi föreslår att till BFR för byggnadsforskning och stöd till experimentbyggande anvisas 23 milj. kr. utöver regeringens förslag. Vidare bör avsättas ytterligare 7 milj. kr. för budgetåret 1990/91 för vissa av BFR föreslagna fleråriga FoU-insatser. Sammanlagt beräknar vi det ökade medelsbehovet till 30 milj. kr., finansierade genom den av oss förordade särskilda byggforskningsavgiften.

– **Statens institut för byggforskning**

Vi föreslår även att medel motsvarande fem professurer och sex doktorander avdelas från byggforskningsavgiften och tillförs SIB enligt det förslag som redovisats ovan i propositionen. Kostnaden kan beräknas till 5 milj. kr.

– **Stöd till experimentbyggande**

Vi redovisar i annat sammanhang vår syn på vilka låneregler som skall gälla för stöd till experimentbyggande.

I föreliggande proposition föreslås dock, såsom ovan redovisats, att de nuvarande lånen till experimentbyggande ersätts med bidrag.

Enligt vår mening kan det av bl.a. administrativa skäl vara befogat att till mindre projekt ersätta lånen med bidrag. Det är dock inte rimligt att mycket dyra projekt får hela stödet i bidrag. Vi anser därför att bidragsdelen för stöd till experimentbyggande bör maximeras till 3 milj.kr. Därutöver bör lån för experimentbyggande enligt de villkor som nu gäller kunna utgå.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om byggnadsforskningens inriktning,
2. att riksdagen beslutar att för företag inom byggsektorn införa en byggforskningsavgift om 0,1 % på den del av omsättningen som överstiger 1 000 000 000 kr. att utnyttjas och fördelas i enlighet med vad som anförts i motionen,
3. att riksdagen med avslag på proposition 1989/90:90 i denna del

bemyndigar regeringen att medge att byggforskningsrådet får fatta beslut om stöd till byggnadsforskning exkl. stöd till experimentbyggande inom en ram om 200 000 000 kr. under budgetåret 1990/91,

4. att riksdagen med avslag på proposition 1989/90:90 i denna del till Byggnadsforskning för budgetåret 1990/91 beslutar anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 17 300 000 kr. förhöjt reservationsanslag om totalt 196 300 000 kr. i enlighet med vad som anförs i motionen,

5. att riksdagen med avslag på proposition 1989/90:90 i denna del till stöd för experimentbyggande anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 5 700 000 kr. förhöjt reservationsanslag om totalt 47 700 000 kr.,

6. att riksdagen med avslag på proposition 1989/90:90 i denna del bemyndigar regeringen att medge att byggforskningsrådet får fatta beslut om stöd till experimentbyggande intill ett belopp om 50 000 000 kr. under budgetåret 1990/91 och att outnyttjad del av denna ram får utnyttjas även under budgetåret 1991/92,

7. att riksdagen med avslag på proposition 1989/90:90 i denna del till Bidrag till statens institut för byggnadsforskning för budgetåret 1990/91 anvisar ett med 5 000 000 kr. förhöjt reservationsanslag om totalt 52 795 000 kr. i enlighet med vad som anförs i motionen,

8. att riksdagen med avslag på proposition 1989/90:90 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen förordats i fråga om formerna för stöd till experimentbyggande.

Stockholm den 20 mars 1990

Agne Hansson (c)

Rune Thorén (c)

Ivar Franzén (c)

Stina Gustavsson (c)

Birger Andersson (c)

Elving Andersson (c)

Karin Starrin (c)